

<https://doi.org/10.15407/np.71.317>
УДК 027.021:025.5:[32+34](477)

Наталя Захарова,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
Національна юридична бібліотека
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: natazachar@bigmir.net
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5034-1497>

Правова культура як важливий елемент системи духовних цінностей

У статті обґрунтовується розуміння системи духовних цінностей і правової культури як важливого елемента цієї системи, що відповідає рівню досягнутого сучасним суспільством правового прогресу та відображає значення духовних цінностей для розбудови демократичної держави. Цей складний процес обумовлений змінами соціально-економічного, політико-правового та духовного характеру в житті України як суверенної держави в умовах формування нової економічної й політико-правової системи. Адже для створення такої держави та суспільства необхідно сформулювати правову культуру всіх суб'єктів суспільних відносин.

Ключові слова: правова культура, духовні цінності, демократична держава, бібліотека.

Постановка проблеми. Розбудова української незалежної держави відбувалася протягом багатьох століть. Цей складний процес обумовлений змінами соціально-економічного, політико-правового та духовного характеру в житті України як суверенної держави в умовах формування нової економічної й політико-правової системи. Відбувається пошук нового шляху розвитку держави та розбудови нового суспільства, якому притаманні система цінностей, національні традиції. На часі дослідження правової культури як важливого елемента системи духовних цінностей. При цьому необхідно зазначити, що значну роль у цьому відіграють бібліотеки як суб'єкти

формування правових знань і духовних цінностей, як універсуму духовних надбань людства, зібраних у бібліотечних фондах.

Мета дослідження – розкрити роль правової культури як важливого елемента системи духовних цінностей, визначити її місце в цій системі.

Методологічна база дослідження ґрунтується на засадах використання соціокомунікативного, системного, когнітивного та аналітико-порівняльного підходів. Використані фундаментальні положення теорії соціальних комунікацій, бібліотекознавства, інформатики й філософії, що викладені в працях О. Воскобойнікової-Гузєвої, В. Горового, В. Ільганаєвої, Н. Кушнарєнко, Г. Шемаєвої, О. Онищенка та ін. Використання цих методологічних підходів дало змогу комплексно розглянути сучасний стан дослідження правової культури, системи духовних цінностей та ролі бібліотек у їх формуванні.

Виклад основних положень. Розвиток права як фактора культури важливий для будь-якої країни, а для України в сучасних умовах він становить основу правової культури, яка значною мірою зберігається та розвивається. Насамперед ідеться про цінності людської особистості та її свободи. Як у праві, так і в культурі проявляється дух нації, сутність людини як творця соціуму. Адже побудову правової держави та громадянського суспільства визначено стратегічним завданням більшості політичних партій і течій в Україні. Для створення такої держави та суспільства необхідно сформуванню правову культуру всіх суб'єктів суспільних відносин.

Що ж таке правова культура? У численних роботах, присвячених правовій культурі, дослідники розглядали це поняття в різних аспектах. У сучасних дослідженнях поняття «правова культура» переосмислюється, що викликає необхідність реформування правового життя на засадах національної духовної культури, духовних цінностей.

Так, в «Українській правничій енциклопедії» правова культура розглядається як зумовлене соціальним, моральним, духовним, політичним та економічним устроєм якісне становище правового життя суспільства, яке характеризується високим рівнем правових знань, переконань, навичок і дій громадян у соціальній спільноті,

якістю законодавства, рівнем правосвідомості громадян, станом гарантованості та захищеності їхніх прав і свобод, здатністю громадян до свідомого та законного використання своїх прав і свобод, без обмежень прав та свобод інших людей [1, с. 578].

Дослідженню правової культури та базових чинників державотворчого процесу в Україні в умовах становлення громадянського суспільства присвячено монографії «Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні» та «Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства», автори яких розглядають правосвідомість і правову культуру в політологічному, державознавчому, філософсько-правовому та соціологічному аспектах [2, 3].

Розумінню цього поняття присвятила свої дослідження Г. Попадинець. Так, у праці «Правова культура як важливий елемент правової системи України» обґрунтовується розуміння правової культури як важливого елемента правової системи України, системи правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового прогресу та відображають у правовій формі ступінь основних прав і свобод людини [4].

В іншій праці науковиця розглядає поняття правової культури як складову демократичної правової держави, складову культури народу, що визначає духовну культуру як синтез духовних цінностей, до яких належить і правова сфера [5].

Важливим чинником формування правової культури Г. Попадинець вважає правове мислення громадянського суспільства. Адже реальною вимогою сьогодення є пріоритет права над політикою сваволі влади, а ідея правової держави нерозривно пов'язана з ідеєю суверенності народу, підпорядкуванням держави суспільству. У контексті сучасного розвитку суспільства процеси дедалі більше узалежнюються від креативного потенціалу людини, її діяльності, здатності реагувати на постійно змінну реальність, на запити сучасності. Нове розуміння правового мислення характеризує його як найвищу аналітичну можливість особистості, як суб'єкта правовідносин, який функціонує та розвивається задля духовно-практичного вирішення різноманітних соціально-правових суперечностей, як феномен духовного світу людини [6].

Науковці визначають правову культуру як сукупність досягнень суспільства в галузі регулювання суспільних відносин. Зокрема, акцентують увагу на тісному зв'язку правової культури із загальною культурою, підкреслюючи, що «...завдання розвитку правової культури і є завданням запровадження в законодавство, у практику застосування закону всього того, що характеризує право як величезну соціальну цінність, явище загальнолюдської культури» [7, с. 281].

Аналіз досліджень свідчить, що у визначенні поняття, що ж таке «правова культура», науковці виходять з того, що не існує єдиного погляду на місце правової культури в правовій системі суспільства. Один розглядає проблему впливу правової культури на розвиток правової системи [8], водночас інший досліджує взаємозв'язок правової культури з культурою взагалі [9], ряд авторів присвячують своє дослідження проблемам формування правової культури в українському суспільстві [10]. Загалом дослідники у своїх працях доходять загального висновку, що так чи інакше правова культура пов'язана із загальною культурою.

З огляду на аналіз численних наукових досліджень можна зробити висновок, що основні функції правової культури передбачають збереження *духовних цінностей* у галузі права. При цьому важливо, щоб нові покоління не тільки їх засвоювали, а й постійно удосконалювали.

Тож перейдемо до розгляду поняття, що таке «духовні цінності». У демократичному суспільстві й духовні цінності мають бути демократичними. Ця проблема завжди актуальна, а особливо в періоди радикальних змін. Такий період переживає сьогодні Україна. Саме тому розгляд цієї проблеми потребує уваги науковців.

Тож, що таке «духовні цінності»? За визначенням «Великої української енциклопедії», «духовні цінності» розглядають як універсум духовних надбань людини й людства (знань, ідеалів, норм, ідей та ін.), відносно цілісну систему морально-етичних, філософсько-світоглядних, релігійних, естетичних тощо універсалій і максим, які є суспільно та особистісно значущими, збагачують сенсами життєвий світ, стають умовою справді людського буття» [11].

О. Стасевська у своїй праці зазначає, що «під поняттям «духовні цінності» розуміють духовні уявлення, явища, вимоги,

що притаманні людині чи спільноті. До духовних цінностей належать моральні, релігійні, художні, політичні» [12, с. 118].

Л. Чупрій зазначає, що в сучасних умовах важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування в нього стійкої системи глибоких морально-релігійних цінностей [13, с. 131].

Сутність психологічних механізмів свідомості та самосвідомості, на основі яких формуються духовні цінності особистості, розкрито в дослідженні І. Беха [14].

Висвітленню значення загальнолюдських і національних духовних цінностей та шляхам і засобам їх формування в сучасних умовах присвятила дисертацію та численні статті у вітчизняних і зарубіжних виданнях Н. Романюк. Однак ці дослідження присвячено здебільшого вивченню психології цінностей у становленні розвитку особистості [15].

Зазначимо, що цінності особистості формуються та зазнають змін у кризові періоди. На їх формування впливають освіта, інтернет-технології, телебачення, навколишнє середовище та бібліотеки. На думку Ю. Бабенка, кожній людині властиве індивідуальне розуміння цінностей. Проблема цінностей була і є предметом аналізу філософів, культурологів та інших учених. Ю. Бабенко вважає, що саме сьогодні, коли в суспільстві відбувається переоцінювання системи цінностей, коли формуються нові цінності та ідеали, виникає потреба в поверненні до першоджерел формування цінностей, до їх первинного трактування, що дасть змогу глибше зрозуміти теоретичну сутність цінностей [16, с. 120].

У сучасному суспільстві значно зросла роль бібліотек як інформаційних центрів, водночас учені-культурологи вказують на послаблення місії бібліотечних установ як центрів міжкультурної комунікації, як соціальних інститутів, які мають впливати на формування світогляду людини. Сьогодні, коли інтелектуальний, духовний, творчий потенціал особистості становить основу національного багатства країни, уся система інформаційного простору, зокрема й бібліотеки, мають надавати необхідну інформацію для усвідомлення фундаментальних питань буття, цілісної наукової картини світу, морально-світоглядних основ особистості. Саме тому

читачі дедалі частіше звертаються до бібліотеки, щоб розв'язати свої нагальні життєві проблеми, у тому числі з метою отримання правових знань [17, с. 31].

Для полегшення пошуку необхідної інформації створюються спеціалізовані інформаційні центри та відповідні підрозділи в структурі бібліотек, які працюють на якісно нових рівнях інформаційно-наукового простору.

З огляду на важливість значення правової культури як елемента системи духовних цінностей у житті сучасного суспільства та ролі в ньому бібліотек науковому осмисленню цього процесу присвятили свої дослідження вітчизняні науковці. Зокрема, значенню діяльності бібліотек у формуванні правової культури присвятив свою працю О. Натаров [18].

У різних аспектах досліджує цю тематику О. Пестрецова. В одній з праць вона робить детальний аналіз напрямів, форм і принципів роботи із забезпечення бібліотеками доступу до правової інформації [19]. В іншій висвітлює досвід вітчизняних бібліотек щодо бібліотечно-інформаційного обслуговування правовими ресурсами [20]. Науковець також досліджує діяльність інформаційних центрів правового спрямування, зокрема юридичних бібліотек та інформаційно-аналітичних центрів [21].

Культурний і духовний розвиток народу не завжди супроводжується формуванням правової культури, яка передбачає осмислення тих проблем, які стоять перед політичними інститутами для розвитку держави. Правова культура визріває з урахуванням загальної культури й духовності. Складність формування правової культури в Україні впливає насамперед з її історії.

Важливу роль у формуванні правової культури, загальної культури, духовності та системи духовних цінностей відіграє Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Маючи багатий універсальний фонд, спеціалізовані підрозділи та висококваліфікованих фахівців, бібліотека активно розвиває ті напрями діяльності, які становлять основу для ознайомлення широких верств населення з історією України, духовними цінностями нашого народу, водночас з вихованням правової культури, надаючи вичерпну правову

інформацію. Детально автор висвітлює діяльність НБУВ щодо цих напрямів у вказаних джерелах [22, 23].

Висновки. Отже, правова культура – це важливий елемент системи духовних цінностей. Як одне з культурних надбань людства, вона має постійно вдосконалюватися, відповідаючи рівню досягнутого сучасним суспільством правового прогресу та відображаючи значення духовних цінностей для розбудови демократичної держави. Правову культуру треба розуміти як духовно-культурний феномен, який створюється не просто людьми, а духовно зрілими людьми. Адже тільки розвиваючи культуру й духовність, людина стає на шлях створення права як втілення принципів свободи, справедливості, добра. Саме цю благородну місію виконують сьогодні бібліотеки України, саме вони покликані розвивати культуру й духовність, а спеціалізовані підрозділи великих бібліотек надавати правову інформацію, виховувати в громадян правову культуру.

Список бібліографічних посилань

1. Українська правнича енциклопедія / за заг. ред. В. М. Тертишника, Р. Л. Наливайко, А. Є. Фоменко, В. В. Ченцова. Київ : Алерта, 2023. 760 с.

2. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків : Право, 2009. 352 с.

3. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюк. Харків : Право, 2007. 248 с.

4. Попадинець Г. Правова культура як важливий елемент правової системи України. *Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». № 782: Юридичні науки.* 2014. С. 123–128.

5. Попадинець Г. Поняття правової культури як складової демократичної правової держави. *Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2020. Вип. 1 (25). С. 65–70. <https://doi.org/10.23939/law2020.25.065>

6. Попадинець Г. Правове мислення громадянського суспільства як чинник формування правової культури. *Вісн. Нац. ун-ту*

«Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2021. Вип. 3 (31). С. 90–95. <https://doi.org/10.23939/law2021.31.090>

7. Філософія права / за ред. М. В. Костицького, Б. Ф. Чміля. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 334 с.

8. Яковюк І. Правова культура і її вплив на розвиток правової системи. *Вісн. Нац. акад. прав. наук України*. 2008. № 1 (52). С. 43–56.

9. Єгоров О. П. Культура і правова культура: їх взаємозв'язок та взаємообумовленість. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 44–50.

10. Макарова О. В., Крилова Ю. І. Проблеми формування правової культури в українському суспільстві. *Право*. 2015. № 30. С. 105.

11. Духовні цінності. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/%D0%94%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96 (дата звернення: 20.07.2024).

12. Стасевська О. А. Духовні цінності і соціокультурна ідентичність: проблема взаємообумовленості. *Вісн. нац. ун-ту «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. 2016. № 4 (31). С. 113–122.

13. Скок М. А. Ціннісні орієнтації особистості сучасного студента. *Вісн. ЧДПУ. Серія: Психологічні науки*. 2002. Вип. 11. С. 128–132.

14. Бех І. Духовні цінності як надбання особистості. *Рідна школа*. 2012. № 1–2. С. 9–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2012_1_2_4 (дата звернення: 20.07.2024).

15. Романюк Л. В. Психологія становлення цінностей особистості : дис. ... д-ра психол. наук : спец. 19.00.07 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2014. 529 с.

16. Бабенко Ю. А. Теоретичні аспекти дослідження цінностей. *Вісн. Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 3. С. 88–93.

17. Свобода А. Бібліотеки інформаційного суспільства: ціннісні орієнтири діяльності. *Бібл. вісн*. 2008. № 6. С. 29–33.

18. Натаров О. Роль наукової бібліотеки в інформаційному забезпеченні розвитку правової культури. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2014. Вип. 39. С. 147–159.

19. Пестрецова О. Роль бібліотек у процесі організації доступу до правової інформації (на прикладі діяльності Національної

юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Юридичної бібліотеки Бібліотеки Конгресу США). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2014. Вип. 39. С. 160–170.

20. Пестрецова О. Бібліотечно-інформаційне обслуговування правовими ресурсами (досвід вітчизняних бібліотек). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2017. Вип. 46. С. 240–259. <https://doi.org/10.15407/np.46.240>

21. Пестрецова О. Юридичні бібліотеки в глобальному світі: аспекти корпоративної взаємодії. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2016. Вип. 43. С. 87–96. <https://doi.org/10.15407/np.43.087>

22. Захарова Н. Інформаційно-комунікаційна взаємодія як фактор популяризації правових знань. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2018. Вип. 50: Інформаційно-комунікаційні трансформації і бібліотечно-інформаційна діяльність. С. 79–88. <https://doi.org/10.15407/np.50.079>

23. Захарова Н. Б. Розвиток соціокультурного напрямку діяльності бібліотеки. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020) : монографія / Є. М. Білько, О. М. Василенко, В. В. Горєва, Т. Ю. Гранчак, Н. Б. Захарова [та ін.] ; відп. ред. О. М. Василенко*. Київ, 2022. 470 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004354> (дата звернення: 10.07.2024).

References

1. Tertyshnyk, V. M., Nalyvaiko, R. L., Fomenko, A. Ye., Chentsov, V. V. (Ed.). (2023). *Ukrainska pravnycha entsyklopediia [Ukrainian legal encyclopedia]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

2. Herasina, L. M., Danylian, O. H., Dzoban, O. P. et al. (2009). *Pravosvidomist i pravova kultura yak bazovi chynnyky derzhavotvorchoho protsesu v Ukraini [Legal awareness and legal culture as basic factors of the state-building process in Ukraine]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

3. Bytiak, Yu. P., Yakoviuk, I. V. (Ed.). (2007). *Pravova kultura*

v umovakh stanovlennia hromadianskoho suspilstva [Legal culture in terms of formation of civil society]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

4. Popadynets, H. (2014). Pravova kultura yak vazhlyvyi element pravovoi systemy Ukrainy [Legal culture as an important element of the legal system of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik»*. Serii: Yurydychni nauky – *Journal of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 782, 123-128 [in Ukrainian].

5. Popadynets, H. (2020). Poniattia pravovoi kultury yak skladovoi demokratychnoi pravovoi derzhavy [The concept of legal culture as a component of a democratic legal state]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik»*. Serii: Yurydychni nauky – *Journal of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 1(25), 65-70 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.23939/law2020.25.0655>.

6. Popadynets, H. (2021). Pravove myslennia hromadianskoho suspilstva yak chynnyk formuvannia pravovoi kultury [Legal thinking of civil society as a factor in the formation of legal culture]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnik”*. Serii: Yurydychni nauky – *Journal of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 3(31), 90-95 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.23939/law2021.31.090>

7. Kostytskiy, M. V., Chmil, B. F. (Ed.). (2000). *Filosofia prava* [Philosophy of Law]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

8. Yakoviuk, I. (2008). Pravova kultura i yii vplyv na rozvytok pravovoi systemy [Legal culture and its influence on the development of the legal system]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1(52), 43-56 [in Ukrainian].

9. Yehorov, O. P. (2011). Kultura i pravova kultura: yikh vzaiemozviazok ta vzaiemoobumovlenist [Culture and legal culture: their relationship and interdependence]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*, 1, 44-50 [in Ukrainian].

10. Makarova, O. V., Krylova, Yu. I. (2015). Problemy formuvannia pravovoi kultury v ukrainskomu suspilstvi [Problems of formation of legal culture in Ukrainian society]. *Pravo – Law*, 30, 105 [in Ukrainian].

11. Dukhovni tsinnosti [Spiritual values]. *Velyka ukrainska entsyklopediia – The Great Ukrainian Encyclopedia* [in Ukrainian].

Retrieved from <https://vue.gov.ua/%D0%94%D1%83%D1%85%D0>
(Last accessed: 20.07.2024).

12. Stasevska, O. A. (2016). Dukhovni tsinnosti i sotsiokulturna identychnist [Spiritual values and sociocultural identity]. *Visnyk NluU imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, philosophies of law, political science sociology, 4(31), 113-122 [in Ukrainian].*

13. Skok, M. A. (2002). Tsinnisni orientatsii osobystosti suchasnoho studenta [Value orientations of a modern student's personality]. *Visnyk ChDPU. Serii: Psykholohichni nauky – Bulletin of ChSPU. Series: Psychological sciences, 11, 128-132 [in Ukrainian].*

14. Bekh, I. (2012). Dukhovni tsinnosti yak nadbannia osobystosti [Spiritual values as personal property]. *Ridna shkola – Native School, 1-2, 9-12 [in Ukrainian].* Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2012_1-2_4 (Last accessed: 20.07.2024).

15. Romaniuk, L. V. (2014). *Psykholohiia stanovlennia tsinnostei osobystosti [Psychology of formation of personal values]. Doctor's thesis. Dissertation abstracts. V. I. Vernadsky National Library of Ukraine [in Ukrainian].*

16. Babenko, Yu. A. (2013). Teoretychni aspekty doslidzhennia tsinnostei. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts, 3, 88-93 [in Ukrainian].*

17. Svoboda, A. (2008). Biblioteki informatsiinoho suspilstva: tsinnisni oriientyry diialnosti [Libraries in information society: value orientations for work]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal, 6, 29-33 [in Ukrainian].*

18. Natarov, O. (2014). Rol naukovoï biblioteki v informatsiinomu zabezpechenni rozvytku pravovoi kultury [The role of the scientific library in providing information for the development of legal culture]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 39, 147-159 [in Ukrainian].*

19. Pestretsova, O. (2014). Rol bibliotek u protsesi orhanizatsii dostupu do pravovoi informatsii (na prykladi diialnosti Natsionalnoi yurydychnoi

biblioteki Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho ta Yurydychnoi biblioteki Biblioteki Konhresu SSHa) [The role of libraries in the process of organizing access to legal information (on the example of the activities of the National Law Library of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine and the Law Library of the Library of Congress of the USA)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 39, 160-170 [in Ukrainian].

20. Pestretsova, O. (2017). Bibliotechno-informatsiine obsluhovuvannya pravovymy resursamy (dosvid vitchyznianykh bibliotek) [Library and information service with legal resources (experience of domestic libraries)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 46, 240-259 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.46.240>

21. Pestretsova, O. (2016). Yurydychni biblioteki v hlobalnomu sviti: aspekty korporatyvnoi vzaiemodii [Legal libraries in a global world: aspects of corporate interaction]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 43, 87-96 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.43.087>

22. Zakharova, N. (2018). Informatsiino-komunikatsiina vzaiemodiia yak faktor populiaryzatsii pravovykh znan [Information and communication interaction as a factor in the popularization of legal knowledge]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 50, 79-88 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.50.079>

23. Zakharova, N. B. (2022). Rozvytok sotsiokulturnoho napriamu diialnosti biblioteki [Development of the socio-cultural direction of library activity]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho: bibliotekoznavstvo ta bibliotechna diialnist v innovatsiinomu protsesi rozvytku (2002-2020) - V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: librarianship and library activity in the innovative development process (2002-2020)*. Ye. M. Bilko, O. M. Vasylenko, V. V. Horieva, T. Yu. Hranchak, N. B. Zakharova et al. (Ed.). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004354> (Last accessed: 10.07.2024).

Стаття надійшла до редакції 14.08.2024.

Natalya Zakharova,

PhD (History), Senior Researcher,

National Law Library

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: natazachar@bigmir.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5034-1497>**Legal Culture as an Important Element of the System of Spiritual Values**

The acquisition of sovereign statehood and the formation of a new economic and political-legal system presented the people of Ukraine with new complex tasks, and its solution depends on the level of development of social legal awareness and society legal culture. In these conditions, Ukraine is searching for its optimal political and legal path of development and is creating its socio-political model of building a new society, which is determined by the system of values, target orientation, national traditions and historical conditions, socio-economic and political environment, stable way of life and worldview of people, including political and legal views, social psychology and norms of behavior. So study of legal culture as an important element of the system of spiritual values is especially relevant now. At the same time, it should be noted that libraries perform a significant role in this process as subjects of formation of legal knowledge and spiritual values, as a universe of spiritual heritage of humanity presented in a library collection.

The development of law as a culture factor is important for any country, and for Ukraine in modern conditions it forms the basis of legal culture, which is largely preserved and developed. First of all, we mind the values of human personality and his/her freedom. Both in law and in culture, the spirit of the nation, the essence of human being as a society creator, are manifested. After all, the construction of a rule of law and civil society are defined as a strategic tasks of most political parties and movements in Ukraine. To create such a state and society, it is necessary to form the legal culture of all subjects of social relations.

The understanding of the system of spiritual values and legal culture is substantiated as an important element of this system, which corresponds to the level of legal progress achieved by modern society and reflects the importance of spiritual values for the development of a democratic state.

Keywords: legal culture, spiritual values, democratic state, library.